

1940-1950, ELS ANYS DIFÍCILS A LA NOSTRA LITERATURA

A primer de desembre, la coneguda escriptora catalana Maria Aurèlia Capmany va realitzar una conferència a la Sala d'Exposicions de la «Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi», sobre el tema «Els anys difícils a la nostra Literatura (40/50)».

Maria Aurèlia va referir-se, en primer lloc, a la presentació del Congrés de Cultura Catalana a Madrid, a on hi va anar juntament amb altres persones de les lletres catalanes. L'impressió que en va treure és de que semblava ciència ficció, pel fet de que explicar el que era la llengua, la literatura i la cultura catalana davant un miller d'intellectuals de la «Meseta» els hi era unna novetat. «Es trist que en el segle XX encara es tingui que explicar que vivim i pensem viure» va dir.

COLONITZACIÓ CULTURAL

Després, va referir-se a la colonització cultural que han sofert molts països, colonització «imposada» a la força per altes països dominants que no han tingut mai en compte les característiques lingüístiques, socials i culturals dels pobles que invaïen. Centrant-se a la nostra terra, va dir que a l'any 1939 teníem, els catalans, una situació legal, doncs hi havien una sèrie d'intitucions que funcionaven bé, i la vida de la col·lectivitat evolucionava positivament. Però s'ens va condemnar a mort com a poble. Acabat l'enfrontament, va prohibir-se la nostra llengua en la vida pública, amb la qual cosa solsament podia ser usada en l'àmbit familiar. Fins i tot «els vençuts catalans també van quedar vençuts, ja que mai van poguer celebrar la victòria amb la seva pròpia llengua». Tots els catalans havien de demanar perdó, havien pecat, havien d'abandonar la seva llengua i cultura.

El decret de prohibició així ho donava a entendre, doncs la seva finalitat era que desapareixés la llengua i la cultura catalanes per sempre. Es calculava que al cap d'una generació sense escoles, premsa i altres medis informatius, el català seria una llengua morta. En el món de la literatura, digué Maria Aurèlia, hi havia moltes persones que es possaven a escriure en castellà, per diferents motius. L'espirit colonitzador va invair el país. L'influència de la ideologia feixista que dividia a l'humanitat en dues castes, la superior o dominant i l'inferior o esclava era patent. Així, els ciutadans de primera eren els castellano parlants i els de segona els catalonoparlants. Amb tot, va néixer un «cert tipus de català

castellanoparlant», que feia molta patxoca. Van sorgir revistes, obres i premis, tot sota l'influència i domini d'una colonització esbarradora.

Maria Aurèlia Capmany va parlar seguidament de les facècies que van passar els intellectuals catalans acabada la guerra. Molts van exiliar-se, l'Universitat va quedar buida, molts d'ells van ser perseguits i fins i tot afusellats (Rahola); Pompeu Fabra va ser acusat i prohibit pel sol fet d'haver fet una Gramàtica i un primer Diccionari de la Llengua Catalana l'any 1913. Fins l'any 1940 no es va donar permís per a publicar una obra escrita en català. Aquesta va ser una obra d'en Verdaguer. També es van publicar algunes obres de l'Ors. Però van haver de ser impreses en català d'abans del 13, es a dir, no van poguer-ho ser amb les normes de la gramàtica d'en Pompeu Fabra.

Tota una serie de gent jove no podia publicar res. A l'any 1949, Maria Aurèlia va publicar l'obra el «cel no es transparent», la qual havia estat prohibida 10 llargs anys. Semblava que, amb la derrota del feixisme a Europa, les dificultats s'havien aminorat una mica: Va començar-se a publicar una revista, «Ariel», que era, com és lògic, degut les circumstàncies, clandestina, i de la qual en van sortir 23 números. Per cada número s'havia d'anar a comissaria, hi havien interrogatoris; es necessitava ser molt valent per empassar-se aquests tragos en dit any i tal i com anaven les coses. Per altra banda l'Universitat s'anava castellanitzant, així com el medi ambient.

Però la generació literaria del moment va convocar els primers premis literaris (Premi Joanot Martorell). Els diaris no en parlaven i el cercle de persones que reunia dit premi era reduït. Fins a l'any 1951 no es va poguer fer públic aquest premi. La vida literaria va anar creixent poc a poc. Va sorgir tot una sèrie de gent jove que no tenia cap mena d'educació catalana, doncs havia sofert les conseqüències de la colonització i de la prohibició de la pròpia llengua i cultura. Tenim els Molas, Comas, Argenté, Cabestany, Manent.

Aquest fet, digué, significa que tota la política d'eliminació del català no havia triomfat.

Maria Aurèlia Capmany va continuar parlant d'aquest temps difícils. A l'any 1953, en Josep Pla va tornar a escriure en català. Això era molt significatiu. Es començava a respirar una mica. Van formar-se cercles literaris,

mentre neixia l'expressió de «llengua vernàcula» per dominar totes les expressions en català. Va sorgir també «la cultureta», que la feien catalans que es creïen que la cultura catalana era solsament patrimoni d'uns quants.

Era evident que calia buscar vehicles de comunicació amb la gent i sortir d'aquests cercles tancats. La canço, va ser el vehicle idoni. Una cultura també es podia fer cantant i seria molt més fàcil arribar al poble directament. Els «Setze Jutges va ser el iniciadors d'aquest moviment que tants fruits ha donat. La canço ha representat molt per a la nostra cultura.

«LA CULTURETA»

Referint-se als temps actuals, Maria Aurèlia va comentar que ara, entre altres coses, s'està lluitant per tal d'aconseguir una canal de T.V. català i en català. «Hem de vencer el procés de castellanització del nostre país»... «la cultura castellana ha tingut una publicitat i una difusió enorme»... «Ens embadoquem quan a Madrid ens done ceba»... «El provincialisme, mal endèmic, ens ha convertit en uns pobres desgraciats provincians»... són frases dites per la conferenciant, tractant de la situació esdevinguda al nostre país.

Acabant, va dir que el problema plantejat ara es un problema de futur, i de que tenim tot el futur per endavant. Tota cultura es política, el que passa és que uns ho diuen clarament i uns altres no. En el col·loqui, es va preguntar a la Maria Aurèlia quina impressió li semblava que els hi havia fet als madrilenys el nostre món cultural català, responguent que no ens han entes de res, encara que sembla que tenen alguns remordiments per tot el que ha succeït a la nostra terra.

A una pregunta sobre el fet de que la nostra sociedad està formada per catalanoparlants i castellanoparlants, amb el consiguents problemes, va respondre que hi ha molta gent immigrada que ja ha fa mes de deu anys que viuen aquí i que poden entendre molt bé la nostra llengua, i que cal incorporar-los a la nostra cultura.

La conferència, que va durar un parell d'hores, va ser molt positiva, pel fet de que es van tractar aspectes importants de la vida social i literària dels anys quaranta fins l'actualitat a la nostra terra. L'erudició, la fina ironia i la coherència en el parlar de la Maria Aurèlia Capmany va fer que la conferència esdevingués una vetllada agradable i molt interessant per la quarentena de persones que hi havia.

F.P.